Autor Guste Santini
Nedjelja, 17 Srpanj 2016 16:59

Theresa May je nakon uspjelog referenduma po brzom postupku zamjenila Davida Camerona koji je obećao referendum britanskim građanima o eventualnom istupanju VB iz EU ako dobije na izborima. Cameron je dobio izbore i izgubio vlast koju je toliko želio. Naprosto - „igrao se je vatrom“. Na samom početku gospođa May je je jasno poručila EU kako će znati braniti interese građana Njezinog veličanstva, te kako će izlazak Ujedinjenog kraljevstva iz EU, u konačnici, biti za njih dobitak. Da bi bila uvjerljiva predložila je za ministra vanjsih poslova, jednog od glavnih zagovornika izlaska VB iz EU, Borisa Johnsona koji je nediplomatski “prišivao“ neukusne atribute vodećim svijetskim političarima. Između ostalih i američkom predsjedniku Obami. Iz SAD-a je stigla poruka kako je Ujedinjeno kraljevstvo prijatelj SAD-a čime su dali do znanja gospođi May što misle o britanskom ministru vanjskih poslova.

Postavlja se razumljivo pitanje: što to povezuje željeznu Margaret Thacher i gospođu Therese May? Odgovor na ovo pitanje je naša današnja zadaća. Počnimo redom.

Velika ekonomska kriza iz kraja dvadesetih godina prošlog stoljeća „iznjedrila“ je Keynesa i njegovu Opću teoriju zaposlenosti, kamate i novca iz 1936. godine koja je postala „katekizam“ za učinkovito savladavanje ekonomskih kriza razvijenih nacionalnih država. Jasno, Keynes je, kao svaki patriota, u prvom redu mislio na VB, ali je njegova terapija bila primjenjiva za sva razvijena gospodarstva. Temeljni uvjet da bi se terapija mogla provoditi bila je nacionalna država. Morale su postojati čvrste granice prema inozemstvu u svakom, a poglavito u pravnom, dakle, institucionalnom pogledu. Njegova politika javnih rashoda imala je smisla jedino ako ne postoji slobodni protok rada, kapitala, robe i usluga. Ukoliko postoji slobodan protok navedenih čimbenika procesa reprodukcije tada njegova, indijanci bi rekli, „medicina“ ne djeluje. Upravo npuštanje nacionalne države u korist tržišne države predstavlja „posmrtno zvono“ Keynesovoj politici i keynesijanizmu.

Digresija: teorija opće ravnoteže pretpostavlja učinkovita tržišta, što je Keynes s pravom osporavao u nacionalnoj državi. Nacionalna granica je bila barijera slobodnom funkcioniranju gospodarstva. Slikovito rečeno nacionalna država je kao bazen u kojoj se podignuti valovi vraćaju udarajući od rub bazena. U Tržišnoj državi ništa ne stoji na putu podignutim valovima da se prenesu na druga područja. Tako tržišna država nema nacionalnog tržišta već je dio globalnog tržišta (otuda Sorosova zbrinutost za postojeći globalni financijski sustav). Nacionalna država je pokušavala putem kreditne politike anticipirati potrošnju putem bankarskog sustava. Kada to nije bilo dovoljno pokrenuta je monetarnom politikom spiralu cijena – inflaciju (poznati su Keynesovi stavovi o inflaciji kad se je pozvao na Lenjina). Kada ni to nije bilo dostatno na scenu nastupa ekspanzivna budžetska politika bez obzira na stanje gospodarstva i poslovnom ciklusu. Na kraju lijekovi nisu učinkoviti i imamo stagflaciju (inflaciju + stagnaciju ili rast nezaposlenosti). Na kontraudar ili, bolje rečeno, kontrarevoluciju nije trebalo dugo čekati.

Poveo ju je glavni arhitekt Milton Friedman i njegovi čikaški boysi. Oni su je tako učinkovito proveli da je danas povratak na nacionalnu državu nemoguć. Sve je započelo napuštanjem zlatnog standarda 15. kolovoza 1971. i prvim naftnim šokom iz 1973. godine. Postepeno i neprimjetno napuštanje nacionalne države započelo je - „labaratorijski“ u Čileu i Argentini. Međutim svoj puni krešendo neoliberalizam prezentira putem svojih najvjernijih „apostola“ Ronalda Regana i Margaret Thacher osmadesetih godina prošlog stoljeća.

Stariji će se čitatelji sjetiti s koliko je strasti gospođa Thacher nemilosrdno provodila neoliberalnu ideologiju rastačući nacionalnu državu. Upravo njezina upornost u implementaciji „nove vjere“ priskrbila joj je naslov – Željezna lady.

Podanici Njezinog veličansva to nisu identificirali kao kraj britanskog imperija. Umišljali su si da je pozicija stalne članice Vijeća sigurnosti u UN-u, itd., potvrda važnosti britanskog imperija. Ulaskom i vječitim suprostavljanjem u EU, te dobajanja stanvitih koncesija od strane ostalih članica samo je dodatno „uljuljkivalo“ građane VB kako je britanski imperij i dalje nezaobilazan čimbenik svjetske politike i gospodrstva. Londonski city je svojim ugledom nesumljivo djelovao u pravcu demonstracije financijske moći britanskog imperija što je samo pojačavalo vjeru o značaju VB za svijetsko gospodarstvo. Nakon referenduma, građani su „preko noći“ postali svjesni kako je velika, da ne kažem – imperijalna, zabluda promatrati VB kao nezaobilaznog čimbenika o čemu sam pisao u prthodnim napisima pod naslovom: „Labiđi pjev“.

Nova premijerka, Theresa May, u tradiciji britanskih političara šalje snažnu pojavu kako će VB izlaskom iz EU dobiti, a ne izgubiti kako to misle oni koji su potpisali peticiju o novom referendumu odmah po objavi rezultata tragičnog referenduma. Drugim riječima gospođa May ignorira činjenicu da su nestale nacionalne države u svijetu uključivo VB. SAD kao najmoćnija sila tek je izvršni organ krupnog američkog kapitala, rekli bi marksisti, koji više nije nacionalni, dakle američki, igrač već je međunarodna snaga koja determinira ukupna kretanja na majčici Zemlji. Nije li Nixon posjetio komunističku Kinu kako bi „otvorio vrata“ američkom kapitalu? Ne čini li isto centralni komitet komunističke partije Kine svom kapitalu? Ostale zemlje samo slijede navedeni obrazac. Možda je najviše nacionalnog ostalo u Njemačkoj i Japanu nekadašnjim zagovornicama intervencionizma (Izraz Vladimira Pertota).

Dakle, da zaključim, gospođa May si je postavila zadatak da vrati ugled nacionalnoj državi. To je po mome mišljenju nemoguća misija. Ukoliko je to bila samo prigodna retorika gospođe May, što je razumljivo, tada pred premijerkom vlade Njezinog veličanstva stoje veliki zadaci koje će, nadam se, uspješno riješiti.